

Çarlaklar erkin guşdur / hekaýa

Category: Çagalar edebiýaty, Kitapcy
написано kitapcy | 22 января, 2025
Çarlaklar erkin guşdur / hekaýa

ÇARLAKLAR ERKIN GUŞDUR

Tomus günleridi. Yħlas, Shaqeldi, Paýhas, Myrat dagylar Awazany alkymlap oturan cagalar dynç alyş öyüne gelenlerine eýýäm on gündenem köp wagt geçipdi. Olar bir gün günortan çagynda gözleriniň görýänine ynanmajak boldular. Bir çarlak guşy haky olaryň ýasaýan myhmanhanasyna giripdir-de, indem daşaryk çykybilmän jaýyň içinde iki-baka urnup ýör eken. Oglanlar ony tutmak islediler. Yöne ol tutdurmady. Çagalaryň gohuna ilki bilen myhmanhananyň daş-toweregindäki ağaçlardyr güllerine esewan bolup ýören bagban Gulgeldi aga ylgaşlap geldi. Ol nämäniň-nämedigine göz ýetirendoň: „Balalarym, öye guş uçup girse, bagtlylykdan nyşandyr. Şonuň üçin türkmen halky öz öýünde hö-würtge ýasanan guşa degmändir“ diýdi.

—Onda bizem degmeli dälmi? —diýip, Yħlas hemmeden öň sorag berdi. —Belki ol ýasaýan öýümüzde höwürtge gurmak isländir. Muňa haýsy guş diýýärler?

—Gysga aýakly bu guşa çarlak diýýärler. Ol bu ýere azaşyp giräýendir. Penjireleri açyň, özem çykar gider. Aslynda-ha onuň bu ýere haýsydyr bir howpdan gaçyp giren bolmagam ahmal.

—Gulgeldi aga, men onuň sebäbini bilyän.

Oglanlar Paýhasa seretdiler. Paýhas:

—Gulgeldi aga, biz Myrat ikimiz her gün diýen ýaly penjiräniň daşky ýüzünde çöregiň owuntyklaryny goýýardyk. Onam guşlar gelip hezil edip garynchyklaryny doýrup gidýärdiler. Bu gün welin biz ol edähedimizi unudypyrys. Belki bu guşam şolaň biridir, garnyny doýurmaga gelendir.

—Olam mümkün. Yöne „Her bir jandara rysgal-bereket paýlanarmışsyn“ diýerdiler. „Çarlaklar suw guşy. Olar hemise

suwda gezýärler, özlerem suwuň ýüzündäki owunjak balyjyklardyr ösümlik otlaryndan iýmitlenýärler. Seniň o diýýän guşlaryň gumrudyr ýa sercedir. Şolar ýaly azyk bar ýerine gitmäge gögerçindir gargalar has höweseğ bolýarlar.

Men siziň ýaşlaryňzdaky bir oglanjygy tanaýan. Ana, şolam bir gezek bir çarlak guşunu ele salypdyr-da, öýlerine getiripdir. Ol çarlagy günde-günaşa iýmläp, ony eldekileşdirerin öýdüpdir. Men barmadyk bolsam, ol guşgaz bireýýäm ölçek eken. Men oňa bu guşy eldekileşdirip bilmersiň, ol gün-günden horlanar, uçmakdan galar. Uçmakdan galan guşam uzak ýaşamaz. Çarlak hakynda-ha gürrüňem bolup bilmez. Ol deňiz guşudyr. Ol erkinligi halaýan guşdur. Ony öz ugruna goýber. Men saňa oňa derek kepderi getirip bereýin” diýdim. Şeýle diýemsoň, näme-de bolsa, ol maňa gulak asdy. Çarlagy kapasadan çykaryp erkinlige goýberdi. Guşjagaz birbada uçup gidibermedi. Bize minnetdar bolan ýaly, pel-pelläp asmana uçansoňam daşymyzdan aýrylmady, iki-üç gezek aýlaw guransoň uçup gitdi. Dogrusy, ol guşa soň gabat gelmedim. Oglanjya belren sözümde welin tapyldym. Bir jübüt eldekileşdirilen kepderi eltip berdim. Indi onyň gögerçinleri köpelipdir. Nirä uçsalar-da, ýene-de onuň ýanyna gaýdyp gelýärler.

—Gulgeldi aga, oglanjygyň ady näme?

—Kerwen.

—Menem bir Kerwen atly oglany tanaýan, ýöne ol balykçy, kakasy bilen deňizde balyk tutýar.

Onýanca jaýdaky çarlak açyk penjireleriň birinden daşaryk uçup gitdi. Ony gören Gulgeldi aga:

—Belki Kerweniň eldekileşdirjek bolan guşy şudur. Adam bar ýerine çekinmän gelipdir. Ýone, näme, çarlak guşlar bir-birine örän çalymdaş. Olary tapawutlandyrmaň mümkin däl-diýdi.Ylas:

—Gulgeldi aga, ähli guşlar uçubam bilenoklarmışsyn-a.Dünýede ganatsyz hem guýruksyz guşlaryň bar diýip menem eşitdim.Towuklaram guş hasaplanýar ahyryn.

—Dogry aýdýaň oglum, towuklaram guş hasaplanýar. Ýone uçup welin bilenoklar.

Gulgeldi aga bu ýerden gidensoň oglanlar üýşüp, deňziň

kenaryna çykdylar.

Şageldi:

—Oglanlar! — diýip, deňze bakan elini salgady.—Serediň, bize bakan bir gaýyk gelýär. Üstem adamly.

Yhlas olary görenden tanady.

—Ol-a Kerwen dagy-laý. Ýanyndakam kakasy bolmaly. Olaryň öz gaýyklaram bar. Günde-günaşa balygam awlaýarlar. Olar häzirem awdan gelýändirler. Ýörüň, olaryň öňünden çykalyň.

—Yhlas, sen Kerweni nireden tanaýaň, ol haýsy dynç alyş merkezinden?—diýip, Paýhas sorady.

— Ol hiç bir dynç alyş merkezindenem däl. Şu ýerde ýasaýarlar. Biziň bilen ýasytdaş oglan — diýdi-de, Yhlas olara bakan elli bilen gözlerini dürbüläp seretdi.

—Belki ol Gulgeldi aganyň gürrüň beren Kerwenidir.

—Belki şoldur, men ony bilemok. Men onuň bilen lagere gelen günümüzde tanyş bolupdym. Ol şonda maňa balyk tutup getirerin diýip sözem beripdi. Belki bu gün olar balyk awlandyrlar. Öz-ä keýplije görün-ä, maňa bakan elli nem galgadyp gelýär.

Oglanlar üýşüp, täze dostlarynyň öňlerinden çykdylar.

Goçy ANNASÄHEDOW.

Çagalar edebiýaty